

*Mg.iur., Ilze Kaparsmite, Doctoral Student
Doctor Study programme of Legal science
Baltic International Academy
Rīga, Latvia*

Analysis of legal status of a Creditor in the Implementation of external Control of Legal protection process

Abstract. Since enactment of the new Insolvency Law on 1 January 2008 offering a new legal solution – legal protection of a debtor, until present, when the second Insolvency Law was enacted, legal protection proceedings have been initiated in 505 cases, including 149 cases when legal protection proceedings were instituted and 389 cases when legal protection proceedings were terminated. The increasing number of legal protection cases has also increased the issues related to such legal solutions. Recent discussions have focused on shortcomings of the Insolvency Law that can be easily used for dishonest purposes circumventing the interests of creditors. Conceptual shortcomings of the Insolvency Law in the norms regulating legal protection are obvious. The limited rights of creditors in legal proceedings along with the vast powers of administrators constitute a topical issue of legal protection. The law-related literature in Latvia lacks special studies of the legal protection proceedings, internal as well as external control over it and the issues inherent in the handling of cases. Legal protection is discussed rather superficially in the works of law specialists of Latvia, yet certain developments have methodological importance in understanding of the underlying issues. The purpose of this article is to define the concept of a creditor and their role in legal protection proceedings, as well as groups of creditors, issues related to external control; to discuss and determine the legal status of a creditor in legal protection proceedings.

Keywords: Legal protection; creditor; security; tax administration.

*Mg.iur., Ilze Kaparšmite, doktorante
Doktora studiju programma «Juridiskā zinātne»
Baltijas Starptautiskā Akadēmija
Rīga, Latvija*

Kreditora tiesiskā statusa analīze ārējās kontroles procedūras īstenošanā tiesiskās aizsardzības procesā

Anotācija. Kopš 2008.gada, kad 1.janvārī spēkā stājās pirmais Maksātnešpējas likums, piedāvājot jaunu tiesisko risinājumu – parādnieka tiesisko aizsardzību, līdz šim brīdim, kad darbojas jau otrais Maksātnešpējas likums, Latvijā ierosinātas 505 tiesiskās aizsardzības procesa lietas, no kurām 149 gadījumos pasludināta tiesiskās aizsardzības procesa procedūra, bet 389 gadījumos tiesiskās

aizsardzības process izbeigts. Pieaugot tiesiskās aizsardzības procesa lietu skaitam, aktualizējas arī šī tiesiskā risinājuma problemātika. Pēdējā laikā īpaši tiek spriests par nepilnībām Maksātne spējas likumā, kuras iespējams viegli izmantot negodprātīgiem nolūkiem, apejot kreditoru intereses. Maksātne spējas likuma konceptuālas nepilnības tiesiskās aizsardzības regulējumā ir acīmredzamas. Ierobežotās kreditoru tiesības tiesiskajā aizsardzībā un vienlaikus plašās administratoru pilnvaras ir aktuāls tiesiskās aizsardzības problēmjautājums. Latvijas juridiskajā literatūrā trūkst speciālu pētījumu par tiesiskās aizsardzības procesu, tā iekšējo un ārējo kontroli, lietu izskatīšanas problemātiku. Latvijas tiesību zinātņu speciālistu darbos tiesiskā aizsardzība aplūkota virspusēji, tomēr atsevišķām izstrādēm ir metodoloģiska nozīme šo jautājumu izprašanā. Šī raksta mērķis ir noskaidrot kreditora jēdzienu un lomu tiesiskās aizsardzības procesā, kreditoru grupas, ārējās kontroles problemātiku, aplūkot un izprast kreditora tiesisko statusu tiesiskās aizsardzības procesā.

Atslēgas vārdi: Tiesiskā aizsardzība, kreditors, nodrošinājums, nodokļu administrācija.

*Mg.iur., Илзе Капаршмите, докторант
Докторская программа «Юридическая наука»
Балтийская международная академия,
Рига, Латвия*

Анализ правового статуса кредитора при осуществлении процедур внешнего контроля в процессе правовой защиты

Аннотация. С 1 января 2008 года, когда вступил в силу первый Закон о неплатежеспособности, предлагая новое правовое решение – правовую защиту должника, и до сегодняшнего момента, когда действует уже второй Закон о неплатежеспособности, в Латвии было начато 505 дел с процессом правовой защиты, из которых в 149 случаях была объявлена процедура правовой защиты, а в 389 случаях процесс правовой защиты был прекращен. С ростом числа дел по правовой защите, актуализировалась и проблематика данного правового решения. В последнее время часто звучат рассуждения о несовершенстве Закона о неплатежеспособности, которые можно легко использовать с нечестными намерениями, обходя интересы кредиторов. Концептуальное несовершенство Закона о неплатежеспособности в регулировании правовой защиты очевидно. Ограниченные права кредиторов в правовой защите и одновременно обширные полномочия администраторов являются актуальным проблемным вопросом правовой защиты. В латвийской юридической литературе не хватает специальных исследований о процессе правовой защиты, её внутреннем и внешнем контроле, проблематике рассмотрения дел. В работах латвийских специалистов в области правоправедения, правовая защита рассмотрена поверхностно, однако отдельные разработки имеют методологическое значение в понимании данных вопросов.

Целью данной статьи является выяснение понятия и роли кредитора в процессе правовой защиты, групп кредиторов, проблематики внешнего контроля, рассмотрение и понимание правового статуса кредитора в процессе правовой защиты.

Ключевые слова. Правовая защита, кредитор, обеспечение, налоговая администрация.

Ievads

Kopš 2008.gada, kad 1.janvārī spēkā stājās pirmais Maksātnespējas likums [1], piedāvājot jaunu tiesisko risinājumu – parādnieka tiesisko aizsardzību, līdz šim brīdim, kad darbojas jau otrais Maksātnespējas likums [2], Latvijā ierosinātas 505 [3] tiesiskās aizsardzības procesa lietas, no kurām 149 gadījumos pasludināta tiesiskās aizsardzības procesa procedūra, bet 389 gadījumos tiesiskās aizsardzības process izbeigts.

Pēdējā laikā vērojama īpaša tiesiskās aizsardzības procesu pieauguma tendence. Ja 2008.gada laikā ierosinātas tika vien 13 [3] tiesiskās aizsardzības procesa lietas gadā, tad 2014.gada pirmajos 3 mēnešos ierosinātas jau 56 [3] lietas. Te svarīgi norādīt, ka tiesiskā aizsardzība ir aizgūts process, kas līdz 2008.gada Maksātnespējas likuma [1] spēkā stāšanās dienai Latvijas komercietībās un maksātnespējas tiesībās nebija iestrādāts, un izpratne par to bija tikai šķietama. Process, kurā īslaicīgās maksātnespējas grūtībās nonākuša komersanta darbība tiek aizsargāta, nevis pakļauta maksātnespējai, ir risinājums komersantiem, kuru biznesa sakāries ar lejupslīdi, bet tā atjaunošana pie noteiktas aizsardzības ir iespējama. Tā ir otrā iespēja arī tiem komersantiem, kuri 2008.-2010. gada Latvijas finanšu un pārvaldes krīzes [4] iespaidā piedzīvoja finansiālas grūtības un aizvien cīnās ar tās sekām.

Maksātnespējas likuma izstrādes gaitā pastāvēja viedoklis, ka, ieviešot parādnieka tiesiskās aizsardzības procesa institūtu, tiks panākts humāns un ekonomiski efektīvs risinājums, kas būs pretstatā tā brīža dominējošai situācijai – parādnieka komercdarbības sagraušanai. [5,396] Iespējams, ka jaunieviestais tiesiskais risinājums, kas sniedz iespēju novērst īslaicīgas finanšu grūtības un dod iespēju atjaunot komercdarbību, pilnvērtīgu faktisko atspoguļojumu likuma iedzīvināšanas posmā neguva tieši nesenās rašanās un pieredzes trūkuma dēļ.

Tiesiskās aizsardzības kā tiesiskā risinājuma izcelsme meklējama ASV, kur līdzīgu reorganizācijas kārtību regulē Bankrota kodeksa 11.nodaļa [6]. Kaimiņvalstī Igaunijā līdzīgs process ir pieejams kopš 2008.gada beigām [7] un tiek uzskatīts par nozīmīgu pārmaiņu Igaunijas likumdošanā,

savukārt Lietuvā šāds process pastāv jau kopš 2001.gada [8].

Pieaugot tiesiskās aizsardzības procesa lietu skaitam, aktualizējas arī šī tiesiskā risinājuma problemātika. Pēdējā laikā īpaši tiek spriests par nepilnībām Maksātnespējas likumā, kuras iespējams viegli izmantot negodprātīgiem nolūkiem, apejot kreditoru intereses.[9]

Vērtējot Maksātnespējas likumu [2], konceptuālas nepilnības tiesiskās aizsardzības regulējumā ir acīmredzamas. Ierobežotās kreditoru tiesības tiesiskajā aizsardzībā un vienlaikus plašās administratoru pilnvaras ir aktuāls tiesiskās aizsardzības problēmjautājums.

Tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna apstiprināšana vai noraidīšana lielākoties atkarīga no administratora sniegtā atzinuma, kuram likumdevējs nav paredzējis pat formālus priekšrakstus. Tajā pat laikā tiesa, izskatot lietu par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna apstiprināšanu un tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanas pasludināšanu, spriedumu pamatā balsta uz administratora atzinumu [10] un tajā sniegto informāciju, nepārbaudot kreditoru prasījumus, kreditoru sastāva atbilstību, neuzklausot kreditoru viedokli. Senāts šajā sakarā jau ir atzinis, ka tiesai ir pienākums pārbaudīt, vai pareizi noteikts kreditoru sastāvs un vai tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu saskaņojušo kreditoru prasījumu pamatā ir reālas saistības.[11] Tiesai ir jānovērtē kreditoru sastāvs un viņu prasījumu esamība.[12]

Tā kā kreditors nav tiesiskās aizsardzības procesa lietas dalībnieks [13], tā tiesību aizsardzība gulstas uz administratora godprātīgumu un tiesas kompetenci. Atšķirībā no maksātnespējas procesa [14], tiesiskajā aizsardzībā likumdevējs nav paredzējis ne kreditoru prasījumu pieteikšanas, ne saskaņošanas kārtību, aprobežojoties ar kreditora tiesībām uz iebildumiem par plānu. Turklāt nav skaidrs, kādas tiesiskas sekas rada kreditora iebildumi plāna saskaņošanas gaitā, ja tie nav ņemti vērā.

Pats Maksātnespējas likuma mērķis, kopš tiesiskās aizsardzības iekļaušanas tiesiskajā regulējumā, ir bijis mainīgs lielums. Maksātnespējas likuma vēsturiskajā redakcijā [15] likuma mērķis bija, pirmkārt, veicināt maksātne-spējas subjekta maksātnespējas atjaunošanu un otrkārt, aizsargāt kreditoru kopuma intereses parādnieka

ierobežotas maksātnespējas vai maksātnespējas gadījumā. Līdz ar 2010.gada 1.novembri, jaunajā Maksātnespējas likumā [16], no likuma mērķa prioritātēm neizskaidrojamo motīvu dēļ likumdevējs ir izslēdzis kreditoru interešu aizsardzību.

Latvijas juridiskajā literatūrā trūkst speciālu pētījumu par tiesiskās aizsardzības procesu, tā iekšējo un ārējo kontroli, lietu izskatīšanas problemātiku. Latvijas tiesību zinātņu speciālistu darbos tiesiskā aizsardzība aplūkota virspusēji, tomēr atsevišķām izstrādēm ir metodoloģiska nozīme šo jautājumu izprašanā, tostarp Civilprocesa likuma komentāriem [17], Maksātnespējas administrācijas sniegtajiem skaidrojumiem [18], G.Bērziņa [19], A.Gobzema [20], H.Jaujas [21], I.Meļķa [22] publikācijām.

Šī raksta mērķis ir noskaidrot kreditora jēdzienu un lomu tiesiskās aizsardzības procesā, kreditoru grupas, ārējās kontroles problemātiku, aplūkot un izprast kreditora tiesisko statusu tiesiskās aizsardzības procesā.

Šī raksta teorētisko un metodoloģisko pamatu veido loģiskā, vēsturiskā, sistēmtiesiskā un salīdzinoši tiesiskā metode.

Rakstā aplūkoti jautājumi, gūtie secinājumi, kā arī raksts kopumā, var kalpot par izziņas avotu studentiem un praktiķiem.

1. Kreditora jēdziens tiesiskās aizsardzības procesā

Kreditora jēdziena izpratne ir viens no būtiskākajiem jautājumiem saistību tiesībās. Ne līdz galam izveidotā pozīcija par kreditora jēdziena izpratni normatīvajos tiesību aktos rada zināmas grūtības ne tikai civiltiesību teorijā, bet arī praktiskā tiesībpiemērošanā, jo īpaši, ja runa ir par tādu procedūru piemērošanu, kas paredzētas Maksātnespējas likumā.

Spēkā esošajā Maksātnespējas likuma [2] redakcijā kā arī iepriekšējā Maksātnespējas likumā [1] dažādu jēdzienu skaidrojums sniegts nepilnīgs vai nav sniegts vispār.

2008.gada 1.janvārī spēku zaudējušā 1996.gada 12.septembra likuma «Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju» [23] redakcija saturēja «kreditora» jēdziena skaidrojumu, ar to apzīmējot valsti, pašvaldību, juridisko personu, fizisko personu vai ar līgumu saistītu fizisko

personu grupu, kurai ir prasījuma tiesības pret parādnieku. Jāatzīst, ka šāda «kreditora» jēdziena interpretācija nebija visai veiksmīga, jo par juridisku personu tiek atzīta arī valsts un pašvaldība.

Neraugoties uz iepriekš minēto, jāņem vērā, ka kreditora institūts izriet arī no vispārējā civiltiesiskā regulējuma, kas nostiprināts Civillikumā [24]. Saskaņā ar Civillikumu «par kreditoru uzskatāms tas, kas aizdevumu devis» [25], «kreditors var būt arī persona, kas nav individuāli noteikta» [26]. Civillikuma 1401.pants [24] nosaka, ka saistību tiesības ir tādas tiesības, uz kuru pamata vienai personai – parādniekam – jāizdara par labu otrai – kreditoram – zināma darbība, kam ir mantiska vērtība.

«Parādu ārpusstiesas atgūšanas likumā» [27] ar jēdzienu «kreditors» tiek saprasta persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma saistību izpildi.

Spēkā esošais «Kredītiestāžu likums» [28] nosaka, ka kreditors ir valsts, pašvaldība, fiziskā vai juridiskā persona vai ar līgumu saistīta fizisko vai juridisko personu grupa, kurai ir prasījuma tiesība pret kredītiestādi.

Ministru kabineta noteikumos Nr.1486 «Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtu grāmatvedības uzskaiti» [29] par kreditoriem tiek sauktas budžeta iestādes pašreizējās saistības (pienākumi), kuras radušās pagātnes notikumu (darījumu) rezultātā un kuru apmaksai budžeta iestādei vajadzēs lietot tās resursus (piemēram, naudas samaksa, citu aktīvu nodošana, pakalpojumu sniegšana).

Citviet ar jēdzienu kreditors tiek saprasta fiziska, juridiska persona vai vispār subjekts, viens no civiltiesisko attiecību dalībniekiem (saistības), kurš šajās saistībās ir tiesīgs pieprasīt no cita šādu tiesisko attiecību dalībnieka – parādnieka (aizņēmēja) noteiktu rīcību. Šaurākā izpratnē, kas tiek izmantota ekonomikā un grāmatvedībā, ar to tiek saprasta kredītattiecību puse, kas nodrošina līdzekļus (kredītresursus) ar atgriešanas, noteikta termiņa un maksāšanas nosacījumiem.[30]

Lietuvā, saskaņā ar «Uzņēmumu restrukturizācijas likumu» [31] ar uzņēmuma kreditoru tiek saprastas fiziskas un juridiskas personas, kurām ir tiesības prasīt no uzņēmuma saistību izpildīšanu.

levērojot visu iepriekš minēto, par kreditoru

tiesiskās aizsardzības procesā būtu atzītams ikviens tiesību subjekts, neatkarīgi no šī subjekta rīcībspējas ierobežojumiem. Ievērojot iepriekš minēto un dažādās «kreditora» jēdziena interpretācijas, tiesiskās aizsardzības procesā par kreditoru būtu atzīstama persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma vai citādi mantiski novērtējamu saistību izpildi, un kura savu prasījumu var pamatot.

2. Kreditori tiesiskajā aizsardzībā

Tiesiskās aizsardzības procesā kreditori tiek iedalīti 2 grupās [32] – nodrošinātie un nenodrošinātie kreditori. Kaut arī citas kreditoru grupas likumdevējs nav izdalījis, tomēr kā speciāla kreditoru grupa būtu izdalāma nodokļu administrācija, attiecībā uz kuru likumdevējs tiesiskajā aizsardzībā paredzējis speciālu regulējumu [33]. Svarīgi saprast, ka no pareizas kreditoru grupu klasifikācijas lielā mērā atkarīga arī pareiza tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna saskaņošana. Tā kā balsošana par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu notiek atsevišķi pa kreditoru grupām: 1) nodrošinātie kreditori prasījumu nodrošinātajā daļā; 2) nenodrošinātie kreditori, arī nodrošinātie kreditori prasījumu nenodrošinātajā daļā, tad nepareizi novirzot kreditoru prasījumu pie grupas, kurā tas, iespējams, neietilpst, arī balsojumā iegūtās proporcijas nav ticamas.

Vērtējot un analizējot kreditoru tiesisko statusu tiesiskās aizsardzības procesā, svarīgi izprast katra kreditora lomu, tiesības un pienākumus, funkcijas, kuras tas ir tiesīgs īstenot tiesiskās aizsardzības procesā un tā uzraudzīšanā. Kreditori tiek piesaistīti pie to personu loku, kas savā veidā uzrauga arī administratoru darbību tiesiskās aizsardzības procesā.

2.1. Nodrošinātie kreditori

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 7.pantu [2] nodrošinātais kreditors ir kreditors, kura prasījuma tiesības ir nodrošinātas ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku. Šāds kreditors ir tiesīgs jebkurā procesa stadijā pilnībā vai daļēji atteikties no prasījuma tiesību nodrošinājuma, veicot attiecīgus

grozījumus publiskajos reģistros. Nodrošinātais kreditors prasījuma nenodrošinātās daļas apmērā ir uzskatāms par nenodrošināto kreditoru.

Tā kā likums uzskaita tikai atsevišķus pieļaujamus nodrošinājuma veidus un paredz tiesības nodrošinātajam kreditoram atteikties no šiem prasījuma tiesību nodrošinājumiem, tad ievēribas cienīgs ir jautājums – cik un vai pietiekams un pilnīgs ir pieļaujamais prasījuma tiesību nodrošinājuma uzskaitījums Maksātnespējas likumā [2]. Vai kreditoru tiesības netiek ierobežotas vairāk nekā tas nepieciešams attiecīgā mērķa taisnīgai sasniegšanai?

Iepriekšējā Maksātnespējas likuma [1] redakcijā, ar nodrošinātā kreditora jēdzienu tika saprasts kreditors, kura prasījuma tiesība (prasījums) bija nodrošināts nevien ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku, bet arī ar rokas ķīlu.

Jānorāda, ka neviena no šīm izpratnēm nav pilnīga, nav pilnīgs arī iespējamo un tiesiski pieļaujamo nodrošinājumu uzskaitījums, tādējādi arī nepilnīgs ir to personu loks, kas būtu atzīstamas par nodrošinātajiem kreditoriem. Maksātnespējas likumā [2] iekļautā nodrošinātā kreditora definīcija faktiski parāda cik problemātiska ir atsevišķu ķīlas veidu pastāvēšana un funkcionēšana, kas integrēti Latvijas civiltiesībās atbilstoši Eiropas Savienības direktīvām.

Civillikuma 1278.pants [24] nosaka, ka ķīlas tiesība ir tāda tiesība uz svešu lietu (841. p.), uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu. Ķīlas tiesības jēdziens nav aprobežots ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku. Atbilstoši Civillikuma 1294.pantam [24] par ķīlas tiesības priekšmetu var būt visas lietas, kuras atsavināt nav noteikti aizliegts, nevien jau pastāvošās, bet arī nākamās lietas, kā ķermeņiskas (kustamas vai nekustamas), tā arī bezķermeņiskas. Savukārt 1286.pants [24] paredz, ka ķīlas tiesība paliek spēkā tik ilgi, kamēr pilnīgi apmierināts kreditors, kuram tādēļ ķīla atbild pēc daļas samaksas arī par vēl nesamaksāto parāda daļu.

Tādējādi, pie nodrošinātiem prasījumiem pamatoti būtu pieskaitāmi visi prasījumi, kas nodrošināti ar mantiski novērtējamu ķīlas tiesību, tajā skaitā komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku, rokas ķīlu, finanšu

nodrošinājuma ķīlu un intelektuālā īpašuma ķīlu. Atsevišķi analizējams ir jautājums par galvojuma kā nodrošinājuma pieļaujamību un šāda nodrošinājuma mantisko novērtējumu.

Kaut arī rokas ķīlas nozīme pēdējo desmit gadu laikā ievērojami mazinājusies, tomēr tā aizvien ir viens no normatīvajos tiesību aktos iestrādātajiem pieļaujamiem prasījuma nodrošinājuma veidiem. Galvenais šī ķīlas veida nozīmīguma mazināšanās cēlonis ir tas, ka pašreiz Civillikumā [24] paredzētais rokas ķīlas nodibināšanas mehānisms nespēj nodrošināt šādu ķīlas tiesību nodibināšanas caurredzamību. Rokas ķīlas «necaurspīdīguma» problēma saistīta tieši ar «vispārējiem kustamu lietu valdījuma iegūšanas noteikumiem», kas, cita starpā, Civillikuma 881.p. [24] paredz, ka «lietu ņemt savā varā var arī neskaroties tieši pie tās», kā arī, ka lietu var iegūt valdījumā caur vietnieku (Civillikuma 888.p. [24]), kā arī tas, ka Civillikums paredz kā vienu no valdījuma iegūšanas veidiem t.s. *constitutum possessorium*, ko paredz Civillikuma 890.p.[24], – kas valda lietu savā vārdā, tas var arī sākt to valdīt, pēc sava ieskata, cita vietā, kaut arī pēdējais nebūtu to ņēmis savā varā. Tomēr pat pastāvot necaurspīdīguma problēmai, rokas ķīla ir mantiski novērtējams nodrošinājums saistību izpildīšanai, tādējādi nepareizi ir šādā veidā nodrošinātu prasījumu pieskaitīt nenodrošināto prasījumu masai.

Attiecībā uz finanšu ķīlu svarīgi atzīmēt, ka «Finanšu nodrošinājuma likums»[34], kurā implementēta Eiropas Savienības direktīva 2002/47/EK par finanšu nodrošinājuma līgumiem [35], noteic, ka šī ķīla stājas spēkā bez nekādu formalitāšu noteikšanas, pie tam, tā kā tās priekšmets ir prasījumi, tad šīs ķīlas nodibināšana pēc ārējām pazīmēm ne ar ko neatšķiras no rokas ķīlas. Finanšu nodrošinājuma ķīla paredz prasījumu kā ķīlas priekšmetu un balstās uz premisu, ka prasījums, t.i. bezķermeniska lieta, ir ķīlas devēja īpašums. Tagadējais «Komerckīlas likuma» [36] regulējums nosaka, ka naudas līdzekļi – finanšu līdzekļi nevar būt komerckīlas priekšmets, tai pat laikā tie var tikt iekļāti saskaņā ar «Finanšu nodrošinājuma likumu»[34]. Tādējādi, nav attaisnojama tāda kreditoru vienlīdzības interpretēšana vai noregulēšana likumdošanas līmenī, kur vienai daļai kreditoru vienas grupas ietvaros prasījumi nav nodrošināti, bet citiem

kreditoriem, tai pat kreditoru grupā, prasījums ir nodrošināts ar materiāli novērtējamu un reāli eksistējošu nodrošinājumu. Ja finanšu nodrošinājums kalpo par saistību izpildes nodrošinājumu, ar reālu naudas līdzekļu iekļājumu, un bankas kontā ir pietiekami naudas līdzekļi šāda nodrošinājuma izmantošanai, tad šāds kreditors būtu atzīstams par nodrošinātu.

Tāpat jānorāda – ja tiktu iestrādāta koncepcija, ka īpašums attiecināms tikai uz ķermeņisku lietu[37,16-20], kā arī, ka intelektuālā īpašuma objekti nav lietas [38,115], tad būtu ļoti grūti rast izskaidrojumu faktam, ka ķīlas priekšmets var būt bezķermeniskas lietas, kā to paredz Civillikuma 1294.pants [24], kā arī intelektuālā īpašuma objekti, kā to paredz speciālie likumi («Patentu likums» 50.pants [39]; likums «Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm» 25.1 pants [40]).

Tiesības uz izgudrojumu, kuras pamatojas uz patentu vai tā pieteikumu, tiesiskā režīma ziņā pielīdzināmas tiesībām uz kustamu mantu Civillikuma [24] izpratnē. Uz minētajām tiesībām attiecināmas vispārīgās normas par kustamu mantu un mantiskajiem darījumiem, ciktāl «Patentu likums» [39] neparedz citādi. Ar patentiem un patentu pieteikumiem saistītās mantiskās tiesības var pārdot, dāvināt vai citādi iekļaut privāttiesiskajā apgrozībā, tās var mantot vai iegūt tiesību pēctecības kārtībā, tās var būt par ķīlas priekšmetu vai citādi pakļautas lietu tiesībām un uz tām var vērst piedziņu saskaņā ar tiesas izpildrakstu maksātnespējas gadījumā un citos gadījumos. [39]

Tā kā atsevišķi saistību izpildes nodrošinājuma veidi līdz šim ir apliecinājuši to «necaurspīdīguma» problēmu un, iespējams, šī apsvēruma dēļ Maksātnespējas likumā [2] starp nodrošinājuma veidiem nav iekļauti vai tieši pretēji – no tiem dzēsti, bet to tiesiskais regulējums palicis nemainīgs, jaunu tiesību norma izstrāde un esošo pilnveidošana ir īpaši svarīga un lietderīga nevien civiltiesiskajā apgrozībā kopumā, bet arī Maksātnespējas likumā [2] nostiprināto tiesību principu nodrošināšanai. Iespējams, par tādu nodrošinājumu veidu, kas nav iekļauti Maksātnespējas likuma nodrošinātā kreditora jēdziena saturā, tiesiskā regulējuma pilnveidošanas perspektīvu var kalpot jaunas tiesību normas jau esošajos tiesību aktos par speciālas atzīmes

veikšanu parādnieka un kreditora grāmatvedības reģistros vai nodrošinājuma izsludināšana oficiālajā laikrakstā «Latvijas Vēstnesis».

Turklāt gadījumos, kad reģistrēta preču zīme ir iesaistīta komercsabiedrības tiesiskās aizsardzības procesā, patentu valde saskaņā ar tiesas lēmumu jau izdara attiecīgu atzīmi reģistrā. Ziņas par izdarīto atzīmi rakstveidā paziņo iesniedzējam un publicē patentu valdes oficiālajā izdevumā.[40]

Papildus svarīgi piezīmēt, ka par nodrošināto kreditoru tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros nav atzīstams tāds tiesību subjekts, kura prasījums ir nodrošināts Civilprocesa likumā [41] noteiktajā kārtībā pirms prasības celšanas vai līdz ar prasības celšanu tiesā. Prasības nodrošināšana Civilprocesa likumā [41] noteiktajā kārtībā pati par sevi vēl nerada nodrošinātā kreditora statusu tiesiskās aizsardzības procesā.

Maksātnespējas likumā [2] nostiprinātais tiesību saglabāšanas princips paredz, ka tiesiskās aizsardzības procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības, tādējādi nav pieļaujama tādu apstākļu pastāvēšana, kas ar ķīlu nodrošinātu prasījumu padarītu to par nenodrošinātu. Šajā sakarā Maksātnespējas likumā [2] ietvertais nodrošinātā jēdziena skaidrojums būtu tiesiski papildināms, nosakot, ka nodrošinātais kreditors ir persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma vai citādi mantiski novērtējamu saistību izpildi, kura savu prasījumu var pamatot un kuras prasījums ir nodrošināts ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku, rokas ķīlu, finanšu nodrošinājuma ķīlu vai intelektuālā īpašuma ķīlu.

Nenodrošinot tiesību saglabāšanas principu faktiski nodrošinātam, bet par tādu neatzītam, kreditoram, tiek liegta likumā īpaši nostiprinātā kreditora interešu aizsardzība tiesiskās aizsardzības procesa laikā.

2.2. Nenodrošinātie kreditori un nodokļu administrācija

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 8.pantu [2] nenodrošinātais kreditors ir kreditors, kura prasījuma tiesības nav nodrošinātas ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku.

Līdzīgi kā nodrošinātā kreditora jēdziens, arī nenodrošinātā kreditora jēdziens maksātnespējas likumā ir nepilnīgs.

Ievērojot iepriekš izvirzīto kreditora un nodrošinātā kreditora jēdziena skaidrojumu, par nenodrošināto kreditoru būtu atzīstama persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma vai citādi mantiski novērtējamu saistību izpildi, kura savu prasījumu var pamatot un kuras prasījums nav nodrošināts ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku, rokas ķīlu, finanšu nodrošinājuma ķīlu vai intelektuālā īpašuma ķīlu.

Klasiski, pie nenodrošinātajiem kreditoriem tiek pieskaitīta arī nodokļu administrācija, jo tās prasījumi lielākoties nav nodrošināti, tomēr šī kreditora tiesiskais statuss Maksātnespējas likumā [2] nav viennozīmīgs un prasa plašāku šī kreditora tiesiskās dabas analizēšanu tiesiskās aizsardzības procesā. Tiesiskajā aizsardzībā izvirzītie specifiskie nosacījumi attiecībā uz nodokļu administrācijas prasījumiem un kreditoru vienlīdzības princips pamato nepieciešamību šo kreditora izdalīt atsevišķā grupā.

Saskaņā ar likumu «Par nodokļiem un nodevām» [42] nodokļu (nodevu) administrācija ir Valsts ieņēmumu dienests un tā izveidotas institūcijas, pašvaldības domes ieceltas amatpersonas vai izveidotas iestādes, kā arī citas valsts institūcijas, ja tās paredzētas konkrētos likumos.

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu [43], nodokļu prasījumiem bez nodokļu administrācijas piekrišanas nav atļauta:

- 1) nodokļu pamatparāda dzēšana vai samazināšana;
- 2) nodokļu pamatparāda samaksas sadalīšana termiņos, termiņa pagarināšana vai termiņa atlikšana uz laiku, ilgāku par sešiem mēnešiem;
- 3) nokavējuma naudas samazināšana vairāk par 50 procentiem vai dzēšana;
- 4) soda naudas samazināšana vairāk par 65 procentiem vai dzēšana;
- 5) kārtējo nodokļu maksājumu summu sadalīšana termiņos, termiņa pagarināšana vai atlikšana uz laiku.

Kaut arī likumdevējs izdalījis tikai atsevišķus gadījumus, kuros nepieciešama nodokļu

administrācijas piekrišana, būtu nepareizi uzskatīt, ka pārējos gadījumos tiesiskās aizsardzības plāns ar nodokļu administrāciju nav saskaņojams vispār. Maksātnespējas likuma 42.panta 1.daļa [2] uz to arī pamatoti norāda – parādnieks nodod visiem kreditoriem tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu, uzaicinot viņus dot piekrišanu šim plānam un norādot tā saskaņošanas termiņu.

Visticamāk, likumdevējs ir vēlējies sevišķi izdalīt tos gadījumus, kad tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna saskaņošana bez nodokļu administrācijas piekrišanas vispār nav iespējama, pieļaujot ka pārējos gadījumos plāns var tikt saskaņots arī bez nodokļu administrācijas piekrišanas, ja ievērota saskaņošanas procedūra. To apstiprina arī likuma «Par nodokļiem un nodevām» 24. panta 1.un 2.daļas [42], kas nosaka, ka gadījumā, ja nodokļu maksātājam tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna īstenošanai vai tā grozīšanai nepieciešams saņemt nodokļu administrācijas rakstveida piekrišanu, nodokļu administrācija lemj par nodokļu prasījuma apmēra vai tā daļas samazināšanu vai nodokļu prasījuma samaksas sadalīšanu termiņos, termiņa pagarināšanu vai termiņa atlikšanu uz laiku, kā arī par kārtējo nodokļu maksājumu summu sadalīšanu termiņos, termiņu pagarināšanu vai termiņa atlikšanu uz laiku. Lēmumu minētajā gadījumā nodokļu administrācija pieņem 21 dienas laikā no nodokļu maksātāja iesnieguma saņemšanas dienas.

Likumdevēja atsauce uz tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna saskaņošanu nodokļu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā būtu interpretējama kā speciālās tiesību normas piemērošanas obligāta prasība, bet tikai tajos gadījumos, kad nepieciešama īpaši atrunātā nodokļu administrācijas piekrišana. Pārējos gadījumos, kad minētie apstākļi nav iestājušies, uz nodokļu administrāciju ir attiecināmi vispārējie Maksātnespējas likumā [2] nostiprinātie tiesību izlietošanas principi un termiņi.

Nodokļu administrācijas īpašo statusu pamato arī tai iesniedzamā informācija rakstveida piekrišanas saņemšanai tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna īstenošanai vai tā grozīšanai un atšķirīgie termiņi tiesiskajā aizsardzībā.

Neraugoties uz to, ka Maksātnespējas likuma 40.pantā [2] nostiprinātais tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas termiņš ir divi mēneši no dienas, kad tiesa ierosinājusi tiesiskās aizsardzības procesa lietu un to var pagarināt par vienu mēnesi, kur vienīgais kreditoriem iesniedzamais dokuments saskaņošanai ir tiesiskās aizsardzības procesa plāns, tad attiecībā uz plāna saskaņošanas procesu ar nodokļu administrāciju likumdevējs izvirzījis nevien pretrunīgus, bet arī specifiskākus nosacījumus.

Likuma «Par nodokļiem un nodevām» 24.pants [42] paredz – ja nodokļu maksātājam tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna īstenošanai vai tā grozīšanai nepieciešams saņemt nodokļu administrācijas rakstveida piekrišanu, nodokļu maksātājs 10 dienu laikā (nevis 2 mēnešu) no dienas, kad tiesā ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta, iesniedz nodokļu administrācijai nevien tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu, bet arī iesniegumu, kurā norādīti apstākļi, kuru dēļ komercsabiedrība nav spējīga izpildīt saistības, visu komercsabiedrības aktīvu kopējo summu, pievienojot bilanci un peļņas vai zaudējumu aprēķinu ar paskaidrojumiem par katru posteni, kuros ietverta informācija par laikposmu no gada sākuma un kuri sastādīti ne vēlāk kā mēnesi pirms tiesiskās aizsardzības procesa pieteikuma iesniegšanas tiesā. Faktiski, likumdevējs ir privilģējis nodokļu administrāciju salīdzinājumā ar citiem kreditoriem, par prioritārām virzot valsts intereses un sniedzot iespēju šim kreditoram iegūt plašāku informāciju un vēsturisko apstākļu pamatojumu, kas izraisījis attiecīgā parādnieka maksātnespējas grūtības, kam secīgi var būt izšķiroša nozīme plāna saskaņošanā vai noraidīšanā.

Ievērību pelna arī nodokļu administrācijai kā vienīgajam kreditoram piešķirtās tiesības izskatīt tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna precizējumus. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 42.panta 5.daļai [2] kreditoriem ir paredzētas tiesības iesniegt parādniekam rakstveida iebildumus attiecībā uz tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu piecu dienu laikā pēc tā saņemšanas, atzīstot iesniegtos iebildumus par pamatotiem, parādniekam atbilstoši jāgroza tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns. Tomēr tiesiskās aizsardzības

procesa pasākumu plāna grozīšana, uz kuru attiecināmi Maksātnespējas likuma 47.panta [2] noteikumi un grozījumi, ņemot vērā kreditoru iebildumus, tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna saskaņošanas laikā, atbilstoši Maksātnespējas likuma 42.panta 5.daļai [2], nav uzskatāmi par analogiskiem jēdzieniem. Maksātnespējas likuma 42.panta 5.daļa [2] atšķirībā no Maksātnespējas likuma 47.panta [2] noteikumiem neparedz parādnieka pienākumu veikt grozījumu saskaņošanas procesu. Par šādas interpretācijas atbilstību likumdevēja gribai liecina arī Civilprocesa likuma 341.8 panta 1.daļas pirmais punkts [41], kas paredz to jautājumu izskatīšanu, kas izlemjami pēc tam, kad pieņemts nolēmums par tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanu. Tas ir, pēc tam, kad pieņemts nolēmums par tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanu pēc attiecīga pieteikuma, tiesa lemj par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna grozījumiem. Tādējādi grozījumi, kas veikti ņemot vērā kreditoru iebildumus, būtu atzīstami par precizējumiem, kuru saskaņošana ar kreditoriem nav nepieciešama, izņemot gadījumus, kad šādi precizējumi groza plānu pēc būtības.

Tas iespējams ir Maksātnespējas likuma [2] robs, kas rada pretrunu ar nodokļu administrācijai nostiprinātajām tiesībām izskatīt tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna precizējumus.

Ņemot vērā iepriekš minēto un apstākli, ka attiecībā uz nodokļu administrāciju netiek attiecināts tiesiskajā aizsardzībā piemērojamais proporcionalitātes princips un arī tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna saskaņošanas kārtība likumā «Par nodokļiem un nodevām» [42] ir noteikta atšķirīga, no kreditoru vienlīdzības principa raugoties, nodokļu administrācija būtu pamatoti izdalāma atsevišķā kreditoru grupā. Kreditoru vienlīdzības princips nosaka, ka kreditoriem tiek dotas vienādas iespējas piedalīties procesā un saņemt savu prasījumu apmierinājumu saskaņā ar saistībām, kuras tie nodibinājuši ar parādnieku pirms procesa uzsākšanas. Saglabājot nodokļu administrācijas prasījumu kādā no jau līdz šim pastāvošajām kreditoru prasījumu grupām, kreditoru vienlīdzības princips netiek ievērots.

3. Ārējās kontroles procedūra tiesiskās aizsardzības procesā

Parādnieka darbības kontroli jeb uzraudzību tiesiskajā aizsardzībā var iedalīt divās kategorijās – iekšējā un ārējā kontrolē. Iekšējās kontroles ietvaros parādnieks pats ar savu pārvaldes institūciju un darbinieku palīdzību rūpējas par savu darbu un rezultātiem un tiesiskās aizsardzības mērķa sasniegšanu, plāna izpildīšanu un normatīvo aktu ievērošanu. Savukārt ārējā kontrole vērsta ne vien uz likumības un efektivitātes nodrošināšanu un mērķa sasniegšanu, bet arī uz kreditoru kopuma interešu aizsardzību, un balstās uz faktu, ka parādnieks, vismaz formāli, labāk veic savus pienākumus, ja zina, ka kāds to novēro. Tiesiskās aizsardzības procesa ārējās kontroles mērķis ir nodrošināt tiesiskās aizsardzības procesa likumīgu un efektīvu norisi. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 50.panta [2] nosacījumiem tiesiskās aizsardzības procesa ārējo kontroli veic administrators, kas īsteno parādnieka darbības uzraudzību atbilstoši tiesiskās aizsardzības procesa mērķim, tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānam un normatīvo aktu prasībām.

Tiesiskās aizsardzības procesā, atšķirībā no maksātnespējas procesa, parādnieka darbību tupina vadīt iekšējās pārvaldes institūcijas – valde, padome, dalībnieku (akcionāru) sapulce. Savukārt administrators uzraudzību pār parādnieku īsteno patstāvīgi, tostarp izmantojot informāciju, kas saņemta no parādnieka, kreditoriem, tiesas, jebkurām citām personām, kā arī izmantojot publiskos reģistros reģistrēto informāciju.

Administrators tiesiskās aizsardzības procesā ir tā institūcija, kas tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izpildes uzraudzīšanas nolūkā pieprasa un saņem no parādnieka visas ziņas par tiesiskās aizsardzības procesa norisi, informē kreditorus pēc to pieprasījuma par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izpildi un izskata iesniegtās sūdzības, kā arī Maksātnespējas likumā [2] noteiktos gadījumos iesniedz tiesai pieteikumu par tiesiskās aizsardzības procesa izbeigšanu, pievienojot tam nepieciešamās ziņas. Administrators ir tiesīgs pieprasīt un saņemt arī no citām kompetentām personām un institūcijām to rīcībā esošo informāciju, kas saistīta ar tiesiskās aizsardzības

procesa norisi. Faktiski, administratoram ar likumu ir piešķirtas plašas pilnvaras, administrējot tiesiskās aizsardzības procesu, taču administratora vieta institucionālajā sistēmā nenodrošina pienācīgu kontroles mehānismu. Kā pamatoti norādījusi Tieslietu ministrija [44], lai administrators spētu nodrošināt tiesisku procesu gaitu, administratoram savā rīcībā jābūt neitrālam un neatkarīgam. Tā kā administratori juridiski nav uzskatāmi par amatpersonām, administratori nejūt pietiekamu atbildības līmeni un rīkojas kā privātpersonas. Šobrīd var secināt: administratoru disciplināratbildības neesamība ir viens no iemesliem zemai profesionālajai atbildībai. Maksātnespējas likums noteic plašas administratora pilnvaras tiesiskās aizsardzības procesā, tai skaitā pieņemt lēmumus par to maksājumu saistību izpildi (rēķinu samaksu), kuri nav ietverti tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā, kas ietekmē kreditoru intereses. Vienlaikus ne Maksātnespējas likums, ne citi normatīvie akti neparedz administratora profesijas piederību kādai amatu grupai un līdz ar to no minētās grupas izrietošos pienākumus un ierobežojumus.

Tieslietu ministrijas ieskatā viens no būtiskākajiem trūkumiem administratora darbības regulējumā ir apstākļi, ka administratoram ar likumu ir piešķirtas plašas pilnvaras, administrējot tiesiskās aizsardzības procesu, juridiskās personas maksātnespējas procesu un fiziskās personas maksātnespējas procesu, taču administratora vieta institucionālajā sistēmā nenodrošina pienācīgu kontroles mehānismu. Proti, lai administrators spētu nodrošināt tiesisku procesu gaitu, administratoram savā rīcībā jābūt neitrālam un neatkarīgam. Šobrīd var secināt administratoru disciplināratbildības neesamība ir viens no iemesliem zemai profesionālajai atbildībai.[44]

Lai noskaidrotu kreditoru tiesisko statusu ārējās kontroles procedūrā tiesiskās aizsardzības procesā, svarīgi ir noskaidrot kreditoru tiesības, pienākumus un galvenos ierobežojumus šajā procesā.

Pie kreditoru galvenajām tiesībām tiesiskās aizsardzības procesā būtu pieskaitāmas: 1) tiesības uz saistību izpildi no parādnieka puses, atbilstoši Maksātnespējas likuma mērķim; 2) kreditora tiesības, kas iegūtas pirms tiesiskās aizsardzības procesa (tiesību saglabāšanas

princips); 3) tiesības uz vienādām iespējām piedalīties procesā; 4) tiesības uz vienādām iespējām saņemt savu prasījumu apmierinājumu saskaņā ar saistībām, kuras kreditori nodibinājuši ar parādnieku pirms tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšanas; 5) tiesības uz informāciju par parādnieka tiesiskās aizsardzības procesu; 6) tiesības uz interešu ievērošanu; 7) tiesības uz labumu parādnieka tiesiskajā aizsardzībā, kas ir vismaz tikpat liels kā gadījumā, ja šā plāna apstiprināšanas brīdī parādniekam tiktu pasludināts maksātnespējas process; 8) tiesības uz proporcionalitāti; 9) tiesības saņemt tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu un tā grozījumus; 10) tiesības piedalīties balsošanā par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu un tā grozījumiem; 11) tiesības saskaņot vai noraidīt tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu un tā grozījumus; 12) tiesības iesniegt parādniekam rakstveida iebildumus attiecībā uz tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu un tā grozījumiem; 13) tiesības iesniegt tiesā pieteikumu atzīt par spēkā neesošu parādnieka dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu par reorganizāciju, ja tas pieņemts, pārkāpjot Maksātnespējas likumu, vai neatbilst tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānam; 14) tiesības vērsties ar pieprasījumu pie administratora par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izpildi un saņemt atbildi uz to; 15) tiesības administratoram iesniegt sūdzību par tiesiskās aizsardzības procesa pasākuma plāna saturu un tā izpildi; 16) tiesības apstrīdēt tiesā administratora lēmumu par sūdzību sakarā ar tiesiskās aizsardzības procesa pasākuma plāna saturu un tā izpildi; 17) tiesības iesniegt sūdzības Maksātnespējas administrācijai par administratora rīcību.

Nenodrošinātajiem kreditoriem papildus paredzētas tiesības: 1) prasīt parādniekam, lai samazinātā vai dzestā prasījuma apmērs tiek aizstāts ar parādnieka pamatkapitāla daļām vai akcijām, ja nenodrošināto kreditoru galvenie prasījumi tiek samazināti vairāk par 10 procentiem vai dzēsti pilnībā; 2) triju mēnešu laikā pēc tiesiskās aizsardzības procesa pasludināšanas iegūt jaunās daļas proporcionāli apmēram, kādā ir samazināts vai dzēsts nenodrošinātā kreditora prasījums, ja samazināts vairāk par 10 procentiem vai dzēsts pilnībā, ievērojot iespējamo daļu uzcelojumu.

Nodrošinātajiem kreditoriem papildus paredzētas tiesības: 1) prasījuma nenodrošinātās daļas apmērā tikt atzītiem par nenodrošināto kreditoru; 2) jebkurā procesa stadijā pilnībā vai daļēji atteikties no prasījuma tiesību nodrošinājuma, veicot attiecīgus grozījumus publiskajos reģistros; 3) prasīt parādnieka ieķīlātās mantas pārdošanu, ja aizliegums nodrošinātajam kreditoram prasīt ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu, rada būtisku kaitējumu šā kreditora interesēm (tajā skaitā pastāv ieķīlātās mantas iznīcināšanas draudi, ievērojami samazinājusies ieķīlātās mantas vērtība); 4) realizēt savas tiesības attiecībā uz tādu ieķīlāto parādnieka mantu, kas nav norādīta tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā pēc tam, kad pasludināta tiesiskās aizsardzības procesa īstenošana.[]

Kreditoriem aizliegts: 1) nodrošinātajam kreditoram prasīt ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu, izņemot likumā minēto gadījumu; 2) iesniegt parādnieka maksātnespējas procesa pieteikumu; 3) izmantot tiesiskās aizsardzības procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos; 4) realizēt savas tiesības attiecībā uz tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā paredzēto ieķīlāto parādnieka mantu līdz tiesiskās aizsardzības procesa izbeigšanai; 5) parādnieka reorganizācijas procesā prasīt nodrošinājumu.

Kreditora tiesības attiecībā uz tiesiskās aizsardzības pasākumu plāna saskaņošanu nav tiesīgas īstenot: 1) personas, kuras ietilpst vienā koncernā ar parādnieku; 2) fiziskās personas, kurām kā dalībniekiem ir izšķiroša ietekme uz parādnieku – kapitālsabiedrību; 3) personas, kuras ir ieguvušas prasījuma tiesības pret parādnieku no 1. un 2.punktā minētajām personām pēdējo divu gadu laikā pirms tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna saskaņošanas.

No minēto kreditoru tiesību, pienākumu un ierobežojumu uzskaitījuma izriet, ka kreditors ir apveltīts ar tiesībām un pienākumiem tiesiskās aizsardzības procesā, no kuru realizēšanas ir atkarīga tiesiskās aizsardzības procesa veiksmīga īstenošana. Tomēr kreditoriem piešķirtās kontroles tiesības uzraudzīt tiesiskās aizsardzības procesu un rīkoties, lai pēc iespējas aizsargātu kreditoru kopuma intereses, ir visai ierobežotas.

Pirmkārt, neraugoties uz to, ka kreditors ir tiesiskās aizsardzības procesa dalībnieks, atbilstoši

Civilprocesa likuma 341.6 pantam [41] tas nav tiesiskās aizsardzības procesa lietas dalībnieks. Civilprocesa likuma 341.6 pants [41] nosaka, ka tiesiskās aizsardzības procesa pieteikumu tiesa izskata rakstveida procesā, izņemot gadījumu, kad tā uzskata par nepieciešamu lietu izskatīt tiesas sēdē. Ja tiesiskās aizsardzības procesa pieteikumu izskata tiesas sēdē, uz sēdi aicina parādnieku un administratoru. Otrkārt, kreditoram nav tiesību pieprasīt un saņemt parādnieka paskaidrojumus par apstākļiem, kas izraisījuši maksātnespējas grūtības vai viņa rīcību tiesiskās aizsardzības procesā. Treškārt, kreditoram paredzētās tiesības vērsties ar pieprasījumu pie administratora, nesatur nekādus formālus priekšrakstus pieprasījuma saturam, no vienas puses pieļaujot plašu pieprasījuma interpretāciju, no citas puses, ierobežojot kreditora pieprasījuma saturu ar Maksātnespējas administrācijai pēc satura īpaši noteiktajām pieprasījuma tiesībām Maksātnespējas likuma 174.panta 2.daļā[2]. Piemēram, pieprasīt administratoram un saņemt no viņa attiecīgos dokumentus par tiesiskās aizsardzības procesa norisi vai pieprasīt, lai administrators uzrāda dokumentu oriģinālus, un saņemt dokumentu norakstus administratora vai parādnieka rīcības likumības pārbaudes nodrošināšanai, kreditors nav tieši apveltīts, tādējādi pieprasījuma tiesību izlietošana var izrādīties samērā ierobežota un pakļauta administratora izvēlētai interpretācijai. Ceturtkārt, ja maksātnespējas procesā kreditoriem (kreditoru sapulcei) ir piešķirtas tiesības ierosināt administratora atcelšanu no konkrēta maksātnespējas procesa, ja administrators nav nodrošinājis efektīvu maksātnespējas procesa norisi, tad tiesiskās aizsardzības procesā kreditoriem nav tiesību ierosināt administratora atcelšanu no konkrēta tiesiskās aizsardzības procesa, pat ja administrators nav nodrošinājis efektīvu tā norisi vai atrodas interešu konflikta situācijā. Šis uzskaitījums nav pilnīgs, tomēr uzskatāmi parāda kreditora tiesību ierobežojumus parādnieka tiesiskās aizsardzības procesā.

Tā kā kreditori ir tā institūcija, kas pēc būtības atsakās uz tiesiskās aizsardzības laiku no savām tiesībām vērsties pret parādnieku par saistību neizpildi un lemj par parādnieka darbības turpināšanu, kreditoriem būtu piešķiramas plašākas pilnvaras savu interešu tiesiskā nodrošināšanā.

Secinājumi

- 1) Tiesiskās aizsardzības procesā par kreditoru būtu atzīstama persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma vai citādi mantiski novērtējamu saistību izpildi, un kura savu prasījumu var pamatot.
- 2) Pie nodrošinātiem prasījumiem parādnieka tiesiskās aizsardzības procesā pamatoti būtu pieskaitāmi visi prasījumi, kas nodrošināti ar mantiski novērtējamu ķīlas tiesību, tajā skaitā komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku, rokas ķīlu, finanšu nodrošinājuma ķīlu un intelektuālā īpašuma ķīlu.
- 3) Rokas ķīla ir mantiski novērtējams nodrošinājums saistību izpildīšanai, tādējādi nepareizi ir šādā veidā nodrošinātu prasījumu pieskaitīt nenodrošināto prasījumu masai.
- 4) Nav attaisnojama tāda kreditoru vienlīdzības interpretēšana vai noregulēšana likumdošanas līmenī, kur vienai daļai kreditoru vienas grupas ietvaros prasījumi nav nodrošināti, bet citiem kreditoriem, tai pat kreditoru grupā, prasījums ir nodrošināts ar materiāli novērtējamu un reāli eksistējošu nodrošinājumu.
- 5) Ja finanšu nodrošinājums kalpo par saistību izpildes nodrošinājumu, ar reālu naudas līdzekļu iekļājumu, un bankas kontā ir pietiekami naudas līdzekļi šāda nodrošinājuma izmantošanai, tad šāds kreditors būtu atzīstams par nodrošinātu.
- 6) Par tādu nodrošinājumu veidu, kas nav iekļauti Maksātnespējas likuma nodrošinātā kreditora jēdziena saturā, tiesiskā regulējuma pilnveidošanas perspektīvu var kalpot jaunas tiesību normas jau esošajos tiesību aktos par speciālas atzīmes veikšanu parādnieka un kreditora grāmatvedības reģistros vai nodrošinājuma izsludināšana oficiālajā laikrakstā «Latvijas Vēstnesis».
- 7) Par nodrošināto kreditoru tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros nav atzīstams tāds tiesību subjekts, kura prasījums ir nodrošināts Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā pirms prasības celšanas vai līdz ar prasības celšanu tiesā. Prasības nodrošināšana Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā pati par sevi vēl nerada nodrošinātā kreditora statusu tiesiskās aizsardzības procesā.
- 8) Tiesiskās aizsardzības procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības, tādējādi nav pieļaujama tādu apstākļu pastāvēšana, kas ar ķīlu nodrošinātu prasījumu padara to par nenodrošinātu. Nenodrošinot tiesību saglabāšanas principu faktiski nodrošinātam, bet par tādu neatzītam, kreditoram, tiek liegta likumā īpaši nostiprinātā kreditora interešu aizsardzība tiesiskās aizsardzības procesa laikā.
- 9) Maksātnespējas likumā ietvertais nodrošinātā kreditora jēdziena saturs būtu tiesiski papildināms, nosakot, ka nodrošinātais kreditors ir persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma vai citādi mantiski novērtējamu saistību izpildi, kura savu prasījumu var pamatot un kuras prasījums ir nodrošināts ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku, rokas ķīlu, finanšu nodrošinājuma ķīlu vai intelektuālā īpašuma ķīlu.
- 10) Par nenodrošināto kreditoru tiesiskās aizsardzības procesā būtu atzīstama persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma vai citādi mantiski novērtējamu saistību izpildi, kura savu prasījumu var pamatot un kuras prasījums nav nodrošināts ar komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku, rokas ķīlu, finanšu nodrošinājuma ķīlu vai intelektuālā īpašuma ķīlu.
- 11) Tiesiskajā aizsardzībā izvirzītie specifiskie nosacījumi attiecībā uz nodokļu administrācijas prasījumiem un kreditoru vienlīdzības princips pamato nepieciešamību šo kreditora izdalīt atsevišķā grupā.
- 12) Ja nodokļu administrācija ir kreditors tiesiskās aizsardzības procesā, tad tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns ar nodokļu administrāciju ir saskaņojams jebkurā gadījumā saskaņā ar vispārējiem Maksātnespējas likumā nostiprinātajiem tiesību izlietošanas principiem un termiņiem, pat tad, ja nepastāv apstākļi pie kuriem saņemama speciāla piekrišana.

- 13) Tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna grozīšana, uz kuru attiecināmi Maksātnespējas likuma 47.panta noteikumi un grozījumi, kas veikti ņemot vērā kreditoru iebildumus, būtu atzīstami par precizējumiem, kuru saskaņošana ar kreditoriem nav nepieciešama, izņemot gadījumus, kad šādi precizējumi groza plānu pēc būtības.
- 14) Tiesiskās aizsardzības procesa iekšējās kontroles ietvaros parādnieks pats ar savu pārvaldes institūciju un darbinieku palīdzību rūpējas par savu darbu un rezultātiem un tiesiskās aizsardzības mērķa sasniegšanu, plāna izpildīšanu un normatīvo aktu ievērošanu.
- 15) Tiesiskās aizsardzības procesa ārējās kontroles mērķis ir nodrošināt tiesiskās aizsardzības procesa likumīgu un efektīvu norisi.
- 16) Tiesiskās aizsardzības procesā parādnieka darbību turpina vadīt iekšējās pārvaldes institūcijas – valde, padome, dalībnieku (akcionāru) sapulce.
- 17) Tiesiskās aizsardzības procesā kreditors ir apveltīts ar tiesībām un pienākumiem, no kuru realizēšanas ir atkarīga tiesiskās aizsardzības procesa veiksmīga īstenošana, tomēr tiesības uzraudzīt tiesiskās aizsardzības procesu un rīkoties, lai pēc iespējas aizsargātu kreditoru kopuma intereses, ir ierobežotas.
- 18) Tiesiskās aizsardzības procesā kreditoram nav tiesību pieprasīt no parādnieka un saņemt no tā paskaidrojumus par apstākļiem, kas izraisījuši maksātspējas grūtības vai viņa rīcību tiesiskās aizsardzības procesā. Šādu informāciju kreditors var pieprasīt administratoram.
- 19) Tiesiskās aizsardzības procesā kreditoram paredzētās tiesības vērsties ar pieprasījumu pie administratora, nesatur nekādus formālus priekšrakstus pieprasījuma saturam. No vienas puses tiek pieļauta plaša pieprasījuma interpretācija, no citas puses, kreditora pieprasījuma saturs tiek ierobežots tulkojot to kopsakarībā ar Maksātnespējas administrācijai pēc satura īpaši noteiktajām pieprasījuma tiesībām Maksātnespējas likuma 174.panta 2.daļā.
- 20) Tiesiskās aizsardzības procesā kreditors nav apveltīts ar tiesībām pieprasīt administratoram un saņemt no viņa dokumentus par tiesiskās aizsardzības procesanorisi vai pieprasīt, lai administrators uzrāda dokumentu oriģinālus, un saņemt dokumentu norakstus.
- 21) Tiesiskās aizsardzības procesā kreditoriem nav tiesību ierosināt administratora atcelšanu no konkrēta tiesiskās aizsardzības procesa, pat ja administrators nav nodrošinājis efektīvu tā norisi, atrodas interešu konflikta situācijā vai citādi apdraud tiesiskās aizsardzības procesa likumīgu norisi.

Izmantotie avoti:

1. 01.11.2007. Latvijas Republikas «Maksātnespējas likums». «Latvijas Vēstnesis», Nr. 188 (3764), 22.11.2007, zaudējis spēku. Pieejams: www.likumi.lv, [skatīts 02.04.2014.];
2. 26.07.2010. Latvijas Republikas «Maksātnespējas likums». «Latvijas Vēstnesis», Nr. 124 (4316), 06.08.2010., ar grozījumiem līdz 01.04.2014. Pieejams: www.likumi.lv, [skatīts 02.04.2014.];
3. Interneta resurss. Pieejams: https://www.lursoft.lv/exec?act=MNR_LSTAT&stat_id=539 &tables_equence=&tablepage=4, [skatīts 02.04.2014.];
4. Interneta resurss. Pieejams: [http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvijas_finan%C5%A1u_un_p%C4%81rvaldes_kr%C4%ABze_\(2008%E2%80%942010\)](http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvijas_finan%C5%A1u_un_p%C4%81rvaldes_kr%C4%ABze_(2008%E2%80%942010)), [skatīts 03.04.2014.];
5. Bērziņš G., Parādnieka tiesiskās aizsardzības ieviešanas aspekti. Tiesību harmonizācija Baltijas jūras reģionā 20. – 21. gadsimta mijā, Rīga, 2006;
6. Skat. Interneta resurss. Pieejams: <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/11>, [skatīts 03.04.2014.];
7. Skat. Igaunņu valodā «Saneerimisseadus» (stājās spēkā 2008.gada 26.decembrī), tulkojumā uz angļu valodu «Reorganisation Act» jeb «Restructuring Act», latviešu valodā «Likums par reorganizāciju» jeb «Likums par restrukturizāciju»; pieejams: <https://www.riigiteataja.ee>, [skatīts 03.04.2014.];
8. Skat. Interneta resurss. Pieejams: http://www.insol-europe.org/download/file_/2541, [skatīts 02.04.2014.];
9. Skat. Novicāne E., Novicāns K. Juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmes – grozīt vai interpretēt. Jurista vārds Nr. 8 (707), 21.02.2012; Interneta resurss. Pieejams: <https://www.ir.lv/2014/2/17/nelikumigais-likums>, [skatīts 04.04.2014.];
10. Skat.piem. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2013.gada 14.janvāra spriedums lietā Nr.C32335912;
11. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013. gada 23.oktobra lēmums lietā Nr. SPC-48/2013;
12. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada 26.oktobra lēmums lietā Nr. SPC-47/2012;
13. [41] 341.6 pants 1.daļa;
14. [2] C daļa;
15. [1] 1.pants;
16. [2] 1.pants;
17. Aigars G., Davidovičs G., Torgāns K. Civilprocesa likuma komentāri II (29.-60.nodaļa). Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2012;
18. Interneta resurss. Pieejams: http://www.mna.gov.lv/lv/publ_stat/viedokli/, [skatīts 02.04.2014.];
19. Bērziņš G. Tiesiskās aizsardzības procesa mērķi. Jurista vārds Nr.41 (546), 28.10.2008.;
20. Gobzems A. Tiesiskās aizsardzības procesu problemātika. Jurista vārds Nr. 27 (622), 06.07.2010; Gobzems A. Spēkā esošā un jaunā Maksātnespējas likuma salīdzinājums. Tiesiskās aizsardzības process. Jurista vārds Nr.37 (632), 14.09.2010; Gobzems A. Maksātnespējas likuma mērķis – parādu piedziņa. Jurista vārds Nr. 47 (642), 23.11.2010;
21. Jauja H. Piezīmes pie jaunā Maksātnespējas likuma. Jurista vārds Nr.8, 22.02.2011;
22. Meļķis I. Parādnieka tiesiskās aizsardzības procesa mērķis. Jurista vārds Nr. 18 (421), 09.05.2006;
23. 12.10.1996. Latvijas Republikas likums «Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju», «Latvijas Vēstnesis», Nr.165 (650), 02.10.1996., «Ziņotājs», Nr.20, 24.10.1996., zaudējis spēku. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=40681>, [skatīts 01.04.2014.];
24. 20.02.1937. Latvijas Republikas likums «Civillikums», ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Valdības Vēstnesis», Nr. 41. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=225418>, [skatīts 04.04.2014.];
25. [24] 1938.pants;

26. [24] 1524.pants;
27. 08.11.2012. Latvijas Republikas «Parādu ārpustiesas atgūšanas likums», 1.pants, ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.186 (4789), 27.11.2012. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=252964>, [skatīts 04.04.2014.];
28. 05.10.1995. Latvijas Republikas «Kredītiestāžu likums», 1.pants, ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.163 (446), 24.10.1995., «Ziņotājs», Nr.23, 07.12.1995. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=37426>, [skatīts 05.04.2014.];
29. 15.12.2009.Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi Nr.1486 «Kārtība, kādā budžeta iestādes kāro grāmatvedības uzskaiti», 150.pants, ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», 203 (4189), 28.12.2009. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=202636>, [skatīts 05.04.2014.];
30. Interneta resursa adrese:<http://ru.wikipedia.org/wiki/%CA%FO%E5%E4%E8%F2%EE%FO>, [skatīts 05.04.2014.];
31. 20.03.2001. Lietuvas Republikas «Uzņēmumu restrukturizācijas likums» Nr.IX-218 (angļu valodā «Law on restructuring of enterprises»). Pieejams: http://www.intax-info.com/pdf/law_by_country/Lithuania/Law%20on%20Restructuring%20of%20Enterprises%20Law.pdf, [skatīts 05.04.2014.];
32. [2] 42.panta 2.daļa;
33. [2] 38.panta 5.daļa;
34. 21.04.2005. Latvijas Republikas «Finanšu nodrošinājuma likums», ar grozījumiem līdz 05.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.74 (3232), 11.05.2005., «Ziņotājs», Nr.11, 09.06.2005. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=107799>, [skatīts 02.04.2014.];
35. 06.06.2002. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/47/EK (2002. gada 6. jūnijs) «Par finanšu nodrošinājuma līgumiem». Pieejams: <http://www.l2d.lv/leul.php?i=10210>, [skatīts 06.04.2014.];
36. 21.10.1998. Latvijas Republikas «Komerckīlas likums», ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.337/338 (1398/1399), 11.11.1998. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50685>, [skatīts 06.04.2014.];
37. Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Īpašums (927.-1129.p.). Rīga, 2002;
38. Balodis K. Ievads civiltiesībās. Zvaigzne ABC, 2007;
39. 15.02.2007. Latvijas Republikas «Patentu likums», ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.34 (3610), 27.02.2007. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=153574>, [skatīts 07.04.2014.];
40. 16.06.1999. Latvijas Republikas likums «Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm», ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.216 (1676), 01.07.1999., «Ziņotājs», Nr.14, 22.07.1999. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=18863>, [skatīts 07.04.2014.];
41. 14.10.1998.Latvijas Republikas «Civilprocesa likums», ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.326/330 (1387/1391), 03.11.1998., «Ziņotājs», Nr.23, 03.12.1998. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50500>, [skatīts 02.04.2014.];
42. 02.02.1995. Latvijas Republikas likums «Par nodokļiem un nodevām», ar grozījumiem līdz 01.04.2014. «Latvijas Vēstnesis», Nr.26 (309), 18.02.1995., «Ziņotājs», Nr.7, 13.04.1995. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=33946>, [skatīts 02.04.2014.];
43. [2] 38.panta 5.daļa;
44. Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas informatīvais ziņojums «Par maksātnešpējas procesa administratoru darbības uzraudzības sistēmas pilnveidošanu». Pieejams: http://www.mk.gov.lv/doc/2005/TMZino_091213_adm_darb_uzr.3640.docx, [skatīts 10.04.2014.]

References:

1. «Insolvency law» of the Republic of Latvia, 01.11.2007. «Latvijas Vestnesis», No. 188 (3764), 22.11.2007, presently ineffective. Available on: www.likumi.lv, [surfed on 02.04.2014.];
2. «Insolvency law» of the Republic of Latvia, 26.07.2010. «Latvijas Vestnesis», No. 124 (4316), 06.08.2010., as amended until 01.04.2014. Available on: www.likumi.lv, [seen 02.04.2014.];
3. Internet resource. Available on: https://www.lursoft.lv/exec?act=MNR_LSTAT&stat_id=539 &tab lesequence=&tablepage=4, [seen 02.04.2014.];
4. Internet resource. Available on: [http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvijas_finan%C5%A1u_un_p%C4%81rvaldes_kr%C4%ABze_\(2008%E2%80%942010\)](http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvijas_finan%C5%A1u_un_p%C4%81rvaldes_kr%C4%ABze_(2008%E2%80%942010)), [surfed on 03.04.2014.];
5. Berzins G (Bērziņš G.), Aspects of the debtor's legal protection implementation. Harmonization of rights in the Region of the Baltic Sea at the turn of 20 – 21 centuries, Riga, 2006;
6. Refer to Internet resource. Available on: <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/11>, [surfed on 03.04.2014.];
7. Refer to Estonian «Saneerimisseadus» (came into effect on December 26, 2008), in translation to English «Reorganisation Act» or «Restructuring Act», in Latvian «Likums par reorganizāciju» or «Likums par restrukturizāciju»; available on: <https://www.riigiteataja.ee>, [surfed on 03.04.2014.];
8. Refer to Internet resource available on: http://www.insol-europe.org/download/file_/2541, [surfed on 02.04.2014.];
9. Refer to Novicāne E., Novicāns K. The features of the legal person insolvency process – to modify or to interpret. Jurista vards No. 8 (707), 21.02.2012; Internet resource available on: <https://www.ir.lv/2014/2/17/nelikumigais-likums>, [surfed on 04.04.2014.];
10. Refer for an example to the decision of Riga city Ziemeļi district court adopted on January 14, 2013 on case No. C32335912;
11. Decision of the Supreme Court Senate Civil Case department of the Republic of Latvia adopted in October 23, 2013 on case No. SPC-48/2013;
12. Decision of the Supreme Court Senate Civil Case department of the Republic of Latvia adopted in October 26, 2012 on case No. SPC-47/2012;
13. [41] Section 341.6 1;
14. [2] Part C;
15. [1] Section 1;
16. [2] Section 1;
17. Aigars G., Davidovics G., Torgans K. Commentaries to Civil procedure law II (Section 29 – 60). Riga, Tiesu namu agentura, 2012;
18. Internet resource available on: http://www.mna.gov.lv/lv/publ_stat/viedokli/, [surfed on 02.04.2014.];
19. Berzins G. Object matter of legal protection process. Jurista vards No. 41 (546), 28.10.2008;
20. Gobzems A. Problems of legal protection process <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=212701>. Jurista vards No. 27 (622), 06.07.2010; Gobzems A. Comparison of currently effective and new Law on insolvency. Legal protection process. Jurista vards No. 37 (632), 14.09.2010; Gobzems A. The purpose of the Law on insolvency – debt recovery. Jurista vards No. 47 (642), 23.11.2010;
21. Jauja H. Comments regarding the new Law on insolvency. Jurista vards No.8, 22.02.2011;
22. Melkis I. The purpose of the legal protection of a debtor. Jurista vards No. 18 (421), 09.05.2006;
23. Law of the Republic of Latvia adopted on 12.10.1996 «On insolvency of the companies and partnerships», «Latvijas Vestnesis», No.165 (650), 02.10.1996., «Zinotajs», No.20, 24.10.1996., currently ineffective. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=40681>, [surfed on 01.04.2014.];
24. Law of the Republic of Latvia adopted on 20.02.1937 «Civil Law», as amended until 01.04.2014. «Valdības Vestnesis», No. 41. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=225418>, [surfed on 04.04.2014.];

25. [24] Section 1938;
26. [24] Section 1524;
27. Law of the Republic of Latvia adopted on 08.11.2012 «On Extrajudicial Recovery of Debt», Section 1, amended until 01.04.2014 «Latvijas Vestnesis», No. 186 (4789), 27.11.2012. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=252964>, [surfed on 04.04.2014.];
28. Law of the Republic of Latvia adopted on 05.10.1995 «Law on Credit institutions», Section 1, with amendments until 01.04.2014. «Latvijas Vestnesis», No.163 (446), 24.10.1995., «Zinotajs», No.23, 07.12.1995. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=37426>, [surfed on 05.04.2014.];
29. Minister Cabinet Regulations of the Republic of Latvia adopted on 15.12.2009 No.1486 «Procedure in which the budget institutions arrange the accounting recording», Section 150, with amendments until 01.04.2014. «Latvijas Vestnesis», 203 (4189), 28.12.2009. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=202636>, [surfed on 05.04.2014.];
30. Internet resource address: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%CA%F0%E5%E4%E8%F2%EE%F0>, [surfed on 05.04.2014.];
31. Law of the Republic of Lithuania adopted on 20.03.2001. «On restructuring of enterprises» No. IX-218 (in English «Law on restructuring of enterprises»). Available on: http://www.intax-info.com/pdf/law_by_country/Lithuania/Law%20on%20Restructuring%20of%20Enterprises%20Law.pdf, [surfed on 05.04.2014.];
32. [2] Section 42.2;
33. [2] Section 38.5;
34. Law of the Republic of Latvia adopted on 21.04.2005 «Financial Collateral Law», with amendments until 05.04.2014. «Latvijas Vestnesis», No.74 (3232), 11.05.2005., «Zinotajs», No.11, 09.06.2005. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=107799>, [surfed on 02.04.2014.];
35. European Parliament and Council Directive 2002/47/EC adopted on 06.06.2002. (June 6, 2002) «On contracts of financial collateral». Available on: <http://www.l2d.lv/leul.php?i=10210>, [surfed on 06.04.2014.];
36. Law of the Republic of Latvia adopted on 21.10.1998 «On commercial pledge», with amendments until 01.04.2014. «Latvijas Vestnesis», No.337/338 (1398/1399), 11.11.1998. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=50685>, [surfed on 06.04.2014.];
37. Grutups A., Kalnins E. Comments to the Civil law. Property (Section 927 – 1129). Riga, 2002;
38. Balodis K. Introduction into civil rights. Zvaigzne ABC, 2007;
39. Law of the Republic of Latvia adopted on 15.02.2007 «Patent law», with amendments until 01.04.2014. «Latvijas Vestnesis», No.34 (3610), 27.02.2007. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=153574>, [surfed on 07.04.2014.];
40. Law of the Republic of Latvia adopted on 16.06.1999 «On Trademarks and Geographical origin Indications», with amendments until 01.04.2014. «Latvijas Vestnesis», No.216 (1676), 01.07.1999., «Zinotajs», No.14, 22.07.1999. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=18863>, [surfed on 07.04.2014.];
41. Law of the Republic of Latvia adopted on 14.10.1998 «On Civil procedure», with amendments until 01.04.2014. «Latvijas Vestnesis», No.326/330 (1387/1391), 03.11.1998., «Zinotajs», No.23, 03.12.1998. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=50500>, [surfed 02.04.2014.];
42. Law of the Republic of Latvia adopted on 02.02.1995 «On taxes and fees», as amended up 01.04.2014. «Latvijas Vestnesis», No.26 (309), 18.02.1995., «Zinotajs», No.7, 13.04.1995. Available on: <http://likumi.lv/doc.php?id=33946>, [surfed on 02.04.2014.]
43. [2] Section 38. 5;
44. Informative report of the Ministry of Justice of the Republic of Latvia «About improvement of insolvency process administrator activity controlling system». Available on: http://www.mk.gov.lv/doc/2005/TMZino_091213_adm_darb_uzr.3640.docx , [surfed on 10.04.2014.]